

SZIVÓS KRISTÓF

A perfelvételi tárgyalás funkcióanalízise^{[1]*}

ABSTRACT

The Code of Civil Procedure recognises several types of preparation of the main hearing. Of these, the preparatory hearing is of particular importance, given the predominant role of the oral hearing in civil proceedings established during the codification of procedural law in the 19th century. With the introduction of the new Code of Civil Procedure, however, the oral preparation of the main hearing, i.e. the preparatory hearing, has assumed a different function compared to its role under the earlier unified trial structure. However, in order to fulfil its role as intended by the legislator, the preparatory hearing must be conducted with due diligence by the parties and their representatives, which the legislator imposes through the requirement of professional diligence. The paper examines two issues: it conducts a functional analysis of the preparatory hearing, showing the role that oral preparation plays (or could play) in Hungarian procedural law, and it analyses the means by which the legislator seeks to compel the parties to cooperate in the most effective preparation of the main hearing.

Keywords: main hearing model ■ preparation ■ preparatory hearing
■ professional diligence ■ postponement

I. BEVEZETÉS

A fő tárgyalási modellben a fő tárgyalás előkészítésén van a legnagyobb hangsúly annak érdekében, hogy a koncentrált per követelménye megvalósulhasson. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) is a perkonzentráció alapvető szabályozása körében kiemeli, hogy a bíróságnak és a feleknek törekedniük kell arra, hogy az ítélet meghozatalához szükséges valamennyi tény és bizonyíték olyan időpontban álljon rendelkezésre, hogy a jogvita lehetőleg egy tárgyaláson elbírázható legyen (Pp. 3. §). Az „egy tárgyalás kitétel” az érdemi tárgyalásra utal, hiszen perfelvételi tárgyaláson ítélet nem hozható.^[2]

[1] * A Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-4 – kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

[2] Szivós, 2019, 283.

A tanulmány azt mutatja be, hogy a perfelvételi tárgyalás milyen funkciókat tölt be a főtárgyalás modellben (*de lege lata*), valamint ennek körében szól arról, hogy milyen más funkciót vagy funkciókat is betölthetne (*de lege ferenda*). Fontos ugyanakkor annak kiemelése is, hogy a perfelvételi tárgyalás csak úgy töltheti be törvényi funkcióit, ha a felek felelős közreműködése is megvalósul, ezért a tanulmány harmadik részkérdésként vizsgálja azt is, hogy a törvény hogyan próbálja meg rászorítani a feleket arra, hogy a felelős pervitel követelményének megfelelően járjanak el a perfelvételi tárgyaláson.

II. VÁLTOZÁS ÉS ÁLLANDÓSÁG A TÁRGYALÁS POLGÁRI PERBELI SZEREPÉBEN

„A tárgyalás a polgári peres eljárás egyik leglényegesebb szakasza, a bíróság nyilvános ülése, amelyen megtörténik az ítélet alapjául szolgáló tényállás feldeírása, a bizonyítás felvétele, a felek által érvényesíteni kívánt jogok meghatározása.”^[3] E definíció továbbra is elfogadható, azzal a kiegészítéssel, hogy a tárgyalás a hatályos jogban két, elkülönült funkcióval rendelkező formára oszlik: perfelvételi és az érdemi tárgyalásra.^[4] E jogalkotói megközelítés egyértelmű szakítás a tárgyalások egyenértékűségének elvével, amely a polgári perjogot az elmúlt több, mint egy évszázada töretlenül jellemezte. Az egyenértékűség azt jelenti, hogy az egyes tárgyalásoknak nincs elkülönült funkciója, főszabály szerint bármelyik tárgyaláson hozható például ítélet, folytatható le bizonyítás vagy adhatnak elő a felek újabb tényeket és bizonyítékokat.

A szóbeliség elve a 19. századi perjogi kodifikáció óta megkerülhetetlen a magyar perjogban. A polgári törvénykezési rendtartás tárgyában alkotott 1868. évi LIV. törvénycikk rendszerében tapasztalt erős írásbeliségtől való markáns elfordulásként értékelhető az 1911. évi I. törvénycikk, amely az 1952. évi III. törvényben is tovább élt. A jogalkotó a hatályos törvényben az írásbeliség szerepét megerősítette, amelyet a keresetlevéllel és a perfelvételi iratokkal szembeni formai és tartalmi követelmények támasztanak alá. Ennek ellenére továbbra is helytálló az a megállapítás, hogy a tárgyalás a polgári per *sina qua non*ja,^[5] ugyanis elsőfokú ítélet tárgyalás nélkül nem hozható, a jogalkotó a Pp. 3. §-ában megköveteli legalább (és lehetőleg nem több, mint) egy érdemi tárgyalás tartását.

[3] Kiss, 2010, 549.

[4] A tárgyalás polgári perbeli fogalmára vonatkozó egyes szakirodalmi álláspontokra ld. Bartha, 2022, 35-38.

[5] Kengyel, 2014, 244.

III. A PERFELVÉTELI TÁRGYALÁS A PERFELVÉTEL MÓDJA MEGVÁLASZTÁSÁNAK RENDSZERÉBEN

A perfelvétel további menetének meghatározása során (Pp. 187. §) ugyan közvetlenül is lehetőség van kitűzni a perfelvételi tárgyalást [Pp. 189. § (1) bek. b) pont], de ha a bíróság más perfelvételi módot határoz el, akkor is eljuthat tárgyalás tartásáig. Túlzás nélkül állítható tehát, hogy a perfelvételi tárgyalás központi szerepet tölt be a Pp. szabályozásában,^[6] mivel csak kivételesen kerülhető meg. Éppen ezért a perfelvételi mód megválasztása során a bíróságnak először abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy kíván-e perfelvételi tárgyalást tartani.^[7] Amennyiben ugyanis az írásbeli ellenkérelem beérkezését követően további írásbeli perfelvételre kerül sor, akkor a bíróságnak a választirat beérkezését vagy annak előterjesztési határidejének eredménytelen elteltét követően kötelezően ki kell tűznie a perfelvételi tárgyalást [Pp. 189. § (1) bek. a) pont]. A perfelvételi tárgyalás mellőzése esetén pedig a bíróság a felek bármelyikének az erről való tájékoztatástól számított tizenöt napon belüli kérelmére szintén kitűzi azt [Pp. 187. § (1) bek. c) pont]. A bíróság módválasztási szabadsága ugyanakkor nem társul a perfelvétel tartalma meghatározásának szabadságával.^[8]

Tagadhatatlan, hogy a három mód közül a perfelvételi tárgyalás mellőzésével való eljárást a bíróságok nem választják gyakran,^[9] amelyet a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény módosításáról szóló 2020. évi CXIX. törvény (a továbbiakban: Ppn.) azon szabálya is alátámaszt, hogy lehetőséget biztosít a felek részére, hogy kérjék a tárgyalás mellőzését [Pp. 197. § (3) bek.]. A magyar perjogi hagyományokkal magyarázható az a helyeselhető megfontoltság a bíróságok részéről, hogy egy perfelvételi tárgyalást mindenképpen tartanak. Különösen azért indokolt ez a bíróság részéről, hiszen a perfelvétel lezárásával rögzül a jogvita személyi, tárgyi és jogi kerete, amely csak szigorú feltételek teljesülése esetén törhető át.

Kérdés, hogy amennyiben a bíróság tárgyalás tartása nélkül kívánja lezárni a perfelvételt, dönthet-e hivatalból úgy utóbb, hogy mégis tart perfelvételi tárgyalást. A Pp. ugyanis csak azt emeli ki, hogy a bíróság tájékoztatja a feleket, hogy bármelyikük kérelmére perfelvételi tárgyalást tart. Az a végzés, amelyben a bíróság tájékoztatja a feleket perfelvétellezárási szándékáról, pervezető jellegű – a Pp. ugyanis nem biztosít e végzéssel szemben fellebbezési jogot a felek számára –, így a Pp. 357. § (2) bekezdése alapján dogmatikailag nincs akadálya annak, hogy utóbb mégis perfelvételi tárgyalás tartása mellett döntsön.

[6] A jogalkotó is úgy hivatkozik a perfelvételi tárgyalásra, mint „a perfelvételi szak legfontosabb eljárási cselekménye”. T/11900. sz. törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indokolás a 190. §-hoz. Döme Attila szerint jelentőségére tekintettel a perfelvételi tárgyalás peralakító tárgyalásnak is nevezhető. Ld. Döme, 2014, 397.

[7] Éless, 2018, 824.

[8] Völcsey, 2020, 336.

[9] T/13257. sz. törvényjavaslat a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény módosításáról. Részletes indokolás a 17. §-hoz.

A bíróságnak a perfelvételi tárgyalás kitűzésével egyidejűleg lehetősége van felhívni a feleket előkészítő irat előterjesztésére, amelyben anyagi pervezetésével lehetősége van célzottan csak azon kérdésekben nyilatkozattételre felhívni a feleket, amelyek szükségesek a tárgyalásra való megfelelő felkészüléshez. Egyéb perfelvételi irat azonban nem kérhető a felektől, a bíróság az egyes perfelvételi módokat ugyanis nem vegyítheti.^[10]

A miniszteri indokolás kiemeli, hogy a Pp. „alapvetően nem tesz különbséget a törvényszéki és járásbírói perekben zajló perfelvételt illetően (egységes perrend) abból kiindulva, hogy – mennyiségét tekintve ugyan eltérő arányban – mindkét bírósági szinten vannak ténybelileg és jogilag egyszerű és bonyolult ügyek, illetve jogi képviselővel eljáró felek, valamint az ügy egyszerűsége vagy bonyolultsága nem feltétlen áll arányban a pertárgyértékkel”.^[11] Ehhez kapcsolódóan Zsitva Ágnes megjegyzi, hogy a perfelvételi tárgyalás kitűzése „egy átlagos, nem különösebben bonyolult olyan ügy esetében célszerű, ahol várható, hogy a perfelvétel lezárásához még szükséges perfelvételi nyilatkozatokat [...] a felek a perfelvételi tárgyaláson nyomban elő tudják terjeszteni”.^[12]

Azt, hogy a bíróság mikor tart perfelvételi tárgyalást, nem lehet általános-ságban a per bonyolultságával magyarázni, ezzel azonos – vagy nagyobb – szerepe van a bírói attitűdnek, habitusnak, a per- és tárgyalásvezetési gyakorlatnak, valamint az anyagi pervezetési szokásoknak.^[13] Az írásbeli perfelvételnek ugyanis az az egyik legfontosabb ismérve, hogy legtöbb esetben a benyújtott perfelvételi irat rövidebb, mint az arra adott válasz. Bizonyára vannak olyan bírók – már csak abból kiindulva is, hogy a korábbi perrendtartás lazán kezelte az írásbeliséget –, akik idegenkednek attól, hogy hosszabbnál hosszabb beadványok értelmezésével töltsék az idejüket (miközben más ügyekben is el kell járniuk), és célszerűbbnek találják, ha szóban hallgatják meg a feleket. Ez természetesen együtt jár a pertaktikázási lehetőségekkel és a halasztások veszélyével egyaránt. E megállapítás ugyanakkor fordítva is igaz, hiszen a kétszeri iratváltás azzal jár, hogy a felek már kevesebb „meglepetést” tartogathatnak az eljáró bíró számára a perfelvételi tárgyaláson, csökkentve a halasztások kockázatát. Az eljáró bíró ügyterhe is befolyásolhatja a perfelvétel módját, hiszen kevés ügy esetén a bonyolult ügy is elintézhető perfelvételi tárgyaláson, míg nagy ügyterher esetén az egyszerű megítélésű ügyek esetén sem mutatkozik célszerűnek.^[14]

Éless Tamás szerint a Pp. rendszerében a perfelvételi tárgyalás a normaszöveg „gestusa”, a perfelvétel írásbeli.^[15] Bartha Bence szerint ugyanakkor e megközelítés nem bizonyult helytállóknak, mivel a bíróságok ritkán választják

[10] A Civilisztikai Kollégiumvezetők 2018. november 19-21-ei Országos Tanácskozásának 37. állásfoglalása.

[11] T/11900. sz. törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indokolás a 187. §-hoz.

[12] Zsitva, 2019, 508.

[13] Éless, 2018, 825.

[14] Éless – Ébner, 2014, 388.

[15] Éless, 2017, 15.

a tárgyalás nélküli eljárást.^[16] A perfelvétel írásbeliségének és a tárgyalás gesztusjellegének ugyanakkor nincs kapcsolata azzal, hogy a bíróság ritkán választja a 187. § c) pont szerinti eljárást, hanem azzal függ össze, hogy két iratváltás esetén – amely során a felek több tíz oldalas beadványokat nyújtanak be – sok szempontból kisebb a perfelvételi tárgyalás szerepe, mint amikor egy iratváltás után kerül rá sor, hiszen a felek előadásai nagyobb részét írásban már megtették.

IV. A PERFELVÉTELI TÁRGYALÁS FUNKCIÓI

A perfelvételi tárgyalásnak több funkciója van. Előjáróban szükséges rögzíteni, hogy az ügy az elsőfokú eljárás e szakában nem zárulhat ítélettel, ugyanakkor arra lehetőség van, hogy például elismerés esetén vagy egyszerűbb megítélésű ügyekben, amelyek során a bizonyítási eszközök, bizonyítékok már a perfelvételi tárgyaláson rendelkezésre állnak, a bíróság a perfelvétel lezárását követően nyomban áttérjen az érdemi tárgyalásra (Pp. 196. §),^[17] amellyel a jogalkotó a vegyes tárgyalási rendszer megvalósulása felé mozdítja el a szabályozást.^[18] Az áttérés nem igényel határozati formát, elegendő a jegyzőkönyvben rögzíteni.^[19]

1. A perfelvételi nyilatkozatok előadása [Pp. 191. § (3) bek.]

A perfelvételi tárgyalás legfontosabb funkciója az érdemi tárgyalás előkészítése. Ez a felek perfelvételi nyilatkozatain keresztül valósul meg. A Pp. a perfelvételi tárgyalás keretében kimondja, hogy a bíróság a szükséges körben felhívja a feleket és lehetőséget biztosít arra, hogy perfelvételi nyilatkozataikat előadják [Pp. 191. § (3) bek.]. A „szükséges körben” szóhasználat alapján elképzelhető-e egy olyan értelmezés, amely alapján a bíróság anyagi pervezetésével lekorlátozhatja a perfelvételi tárgyalást azon nyilatkozatok megtételére, amelyek kérdések maradtak a felek korábbi perfelvételi nyilatkozatai alapján?

A bekezdés két fordulatát külön szükséges értelmezni. A felhívás az anyagi pervezetés egyik eszköze [Pp. 237. § (4) bek.], amely „a fél aktivitásának szükségességére hívja fel a figyelmet”.^[20] Ez megtörténhet akár a fél korábbi nyilatkozata alapján, akár az ellenérdekű fél által előterjesztettek tekintetével. Ennélfogva a törvény álláspontom szerint ehelyütt csak utal az anyagi pervezetés szabályaira, kihangsúlyozva, hogy annak legfontosabb érvényesülési terepe a

[16] Bartha, 2022, 262.

[17] Puskás, 2017, 414.

[18] Bartha, 2022, 275.

[19] A Civilisztikai Kollégiumvezetők 2019. április 15-ei Országos Tanácskozásának 21. állásfoglalása.

[20] Ébner, 2018, 988.

perfelvételi tárgyalás. A második fordulat pedig általánosságban lehetővé teszi a feleknek bármilyen perfelvételi nyilatkozat megtételét. Következik ez egyrészt a perfelvételi nyilatkozatok megváltoztatásának általános szabadságából [Pp. 183. § (4) bek.],^[21] valamint az e szabadság alapján, de a bíró álláspontja szerint mégis késedelmesen megtett perfelvételi nyilatkozatok pénzbírsággal való szankcionálásából [Pp. 183. § (5) bek.]. A két fordulat lényegében azt a különbséget jeleníti meg, hogy a fél perfelvételi nyilatkozatát anyagi pervezetés hatására vagy önkéntesen teszi meg.^[22] A Fővárosi Ítéltábla egy döntésében kimondta, hogy „[a]z alperesnek a Pp. 183. § (1) bekezdésének és 199. § (2) bekezdésének megfelelően az írásbeli ellenkérelemben valamennyi alaki és anyagi védekezését fel kell tüntetnie, miután a Pp. 203. § (1) bekezdéséből következően főszabály szerint csak ez a perfelvételi irat áll rendelkezésére az érvei előadására, és nem lehet biztos abban, hogy a bíróság további nyilatkozattételre felhívja”.^[23] E megállapítás ugyanakkor nem helytálló, hiszen a perfelvételi tárgyalás központi szerepe miatt az alperesnek mindenképpen van további lehetősége is nyilatkozatát előadni, mivel – amennyiben a bíróság tárgyalás tartása nélkül kívánja lezárni a perfelvételt – kérheti a perfelvételi tárgyalás kitűzését, ahol a Pp. 191. § (3) bekezdése alapján előadhatja további perfelvételi nyilatkozatait.

2. Az egyezségkötés megkísérlése (Pp. 195. §)

A bíróságnak a perfelvételi tárgyalás során, a perfelvétel lezárását követően meg kell kísérelnie a felek közötti egyezség létrehozását (Pp. 195. §). A perfelvételi iratokból és a tárgyaláson történetekből ekkor válik teljeskörűen kialakultá a jogvita a feleknek és a bíróságnak, de még az érdemi bizonyítás nem kezdődött meg, így ez a legalkalmasabb időpont és helyzet arra, hogy a bíróság megkísérelje a felek közt egyezség létrehozását, vagy közvetítő igénybevétele felé próbálja őket terelni.^[24]

3. A bizonyításfelvétel korlátozottsága a perfelvételi tárgyaláson [Pp. 183. § (3) bek.]

Tekintettel arra, hogy a jogalkotó célja az egy érdemi tárgyaláson való elbírálás (Pp. 3. §), *de lege ferenda* megfontolandó, hogy a törvény generálisan tegye lehetővé a bizonyítást a perfelvétel körében. Jelenleg ugyanis arra csak törvényben meghatározott esetben kerülhet sor [Pp. 183. § (3) bek.]. Amennyiben a jogalkotó a bizonyítás lehetővé tétele mellett döntene, elengedhetetlen lenne a bírói

[21] Éless, 2018, 835.

[22] Zsitva, 2019, 523.

[23] BDT2024. 4743.

[24] T/11900. sz. törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indokolás a 195. §-hoz.

diszkréció biztosítása, azaz az eljáró bíró az ügy körülményeihez képest dönthetne arról, hogy lefolytat-e bizonyítást a perfelvételi tárgyaláson, és ha igen, akkor azt milyen terjedelemben teszi meg.

A bizonyításlefolytatás lehetővé tétele ahhoz vezethetne, hogy az érdemi tárgyalásra tényleg csak azok a kérdések kerüljenek át, amelyek még mindig vitásak a felek között. Ezzel könnyebben kezelhetővé válna a peranyag, és esetleges további bizonyítások, ellenbizonyítások lefolytatása is lehetővé válna anélkül, hogy a Pp. perfelvételi nyilatkozatok előadására vonatkozó formalisztikus rendelkezései (214-220. §§) alkalmazására sor kerülne. A bizonyítás során ugyanis felmerülhetnek olyan körülmények, amelyek további tényállításokat, anyagi pervezetést igényelnek és ezekből fakadóan keresetváltoztatásra adhatnak alapot, és ezeket a perfelvétel során viszonylag rugalmasan meg lehet tenni, amely így elősegítheti a felek hatékony jogérvényesítését.

Arra is szükséges utalni, hogy különösen azért lenne indokolt a bizonyítás generális engedélyezése, mivel *de lege lata* az a körülmény nem ad alapot a 381. § szerinti hatályon kívül helyezésre, hogy a bíróság a 183. § (3) bekezdése ellenére bizonyítást folytat le a perfelvételi körében, mivel ez nem eredményez az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértést.^[25] A bizonyítást ugyanis mindenféleképpen le kell folytatni, csak időben később. A törvény a perfelvétel körében lefolytatott bizonyításhoz nem fűzi jogkövetkezményként annak felhasználhatósága hiányát, és az nem következik a 269. § (1) bekezdés c) pontjából és (6) bekezdéséből sem.^[26] Ebből következően a 183. § (3) bekezdés szerinti bizonyításlefolytatási tilalom a bíróság szempontjából gyakorlatilag *lex imperfecta*.

Nemcsak a 183. § (3) bekezdés *lex imperfecta* jellege teszi lehetővé e tilalom viszonylagosan egyszerű megkerülhetőségét, hanem az a körülmény is kiemelő, hogy előzetes bizonyítás (Pp. 334. §) lefolytatására – ugyan csak a fél kérelmére, de – lehetőség van a perfelvételi tárgyaláson is (ehelyütt különösen a b) pont szerinti eset érdemel kiemelést, amelynek megfogalmazása kellően nagy rugalmasságot biztosít az előzetes bizonyítás lefolytatásához).

V. A FELEK FELELŐS PERVITELE A PERFELVÉTELI TÁRGYALÁSON

Ahhoz, hogy a perfelvételi tárgyalás betölthesse azon funkciókat, amelyeket a jogalkotó annak szánt, a felek felelős pervitelére is szükség van. Mind a Pp.-ben, mind a Szakértői Javaslatban^[27] megjelenik a felelős pervitel elvárása a felektől, valamint a perfelvételi tárgyalás feszessé tétele. A szóbeli előkészítés ugyanis feltételezi, hogy abban a felek aktívan és felelősen közreműködjenek, ugyanakkor passzivitásuk ne eredményezze azt, hogy az ellenérdekű fél jogvé-

[25] Debreceni Ítéltábla I.Pf.20.137/2021/6.

[26] Szegedi Ítéltábla III.Gf.30.013/2022/4.

[27] Varga – Éless, 2016 (a továbbiakban: Szakértői Javaslat).

delmi igénye az eljárás elhúzódása okán sérüljön.^[28] Ennek kikényszerítése két rendelkezésen alapszik: egyfelől a fél azon kötelezettségén, hogy a perfelvételi tárgyalásra olyan személyt állítson ki, aki megfelelő nyilatkozatokat tud tenni, másfelől pedig a perfelvételi tárgyalás elmulasztásának jogkövetkezményei. A felek ugyanis a magánautonómiából fakadóan felelősek azért, hogy az eljárás miként folytatódik le, e felelős együttműködést pedig előmozdíthatja a fél megjelenési kötelezettsége.^[29]

1. Nyilatkozattételre képes személy megjelenése [Pp. 189. § (6) bek.]

A Pp.-ben a felelős nyilatkozattétel követelményének egyik legfontosabb megnyilvánulása, hogy a fél maga felel a perbeli nyilatkozatok megtételéért, és ennek elmaradása nem hátráltathatja az eljárást, valamint ezzel összefüggésben érvényesül az állítási teher is.^[30] A nyomozati elv érvényesülése hiányában ugyanis a bíróság az elmulasztott tényállítást nem veheti figyelembe a döntéshozatal során.^[31]

A perfelvételi tárgyalásnak éppen az a célja, hogy az ott – személyesen (törvényes képviselője útján) is – jelen lévő felek a bíróság közreműködésével meghatározzák az adott jogvita kereteit, tisztázzák a kérelem hiányait.^[32] Ennek elérése érdekében a Pp. egy „kényszerítő eszközt” és egy nyilatkozattételt könnyítő lehetőséget biztosít a feleknek, amelyről a bíróság a perfelvételi tárgyalás kitűzésekor tájékoztatja a feleket [189. § (6) bek.].

2. A halasztás kizártsága a fél felkészületlensége miatt

A Pp. leszögezi, hogy a perfelvételi tárgyalás elhalasztásának nincs helye önmagában azért, mert a fél képviselője a nyilatkozatot azért nem tudja megtenni, mert a jelen nem lévő fél vagy annak más képviselője rendelkezik a szükséges ismeretekkel [Pp. 192. § (2) bek.]. Ebből következően a Pp. megköveteli egyrészt a megjelenést, másrészt pedig azt, hogy a megjelent személy kompetens legyen, megfelelő felkészültséggel rendelkezzen ténybeli és bizonyítási kérdésekben.^[33]

A Pp. a perfelvételi tárgyalás elhalasztását főszabály szerint kizárja, ha a felek jelen vannak, és nem áll fenn törvény kötelező rendelkezésén alapuló halasztási ok (azaz a Pp. 192. § (1) bek. b)-c) pontok valamelyike áll fenn). Halasztás

[28] Éless – Ébner, 2014, 390.

[29] Éless – Ébner, 2014, 390.

[30] Éless, 2018, 830.

[31] Szakértői Javaslat, 329.

[32] ÍH2019. 98.

[33] Király, 2019, 174.

ezekben az esetekben akkor lehetséges, „amikor a perfelvételi tárgyaláson a felek önhibáján kívüli körülmények folytán a perbe vitt valamennyi igény ténybeli, jogi és bizonyítási kereteinek tisztázása és véglegesítése részben vagy egészben nem lehetséges,”^[34] amely azt jelenti, hogy az elvárható gondossággal felkészült féltől vagy képviselőtől sem várható el a nyilatkozattétel.^[35]

A jogalkotó az önhiba hiányát jelöli meg olyan körülményként, amely a c) pont esetén halasztásra alapot adhat, ugyanakkor az önhiba tesztjét nem határozza meg.^[36] A Kúria álláspontja szerint „[a]z önhiba a felelősségnek a felróhatóságot el nem érő foka: a jogos és a jogellenes magatartások között foglal helyet. E magatartás megvalósulását a jog nem tekinti jogellenesnek, de nem biztosítja azt a védelmet, amit a jogos magatartásokhoz fűz. Önhiba esetén tehát a jog arra a passzív álláspontra helyezkedik, hogy az az által előállott hátrány viselését az ilyen magatartást tanúsító személyre hárítja, illetve az ilyen hátrány viselése alól őt nem mentesíti.”^[37] E meghatározás egybevág a polgári perjogi jogviszony tartalmának azon természetes jellemzőjével, hogy főszabály szerint kötelezettségekről nem beszélhetünk, csak eljárási terhekről. A polgári perben az önhiba elhárítása minden esetben valószínűsítéssel lehetséges, ami egy olyan, bizonyítási eszközökkel történő, azonban bizonyításnak nem minősülő eljárási cselekmény, amely eredményessége esetén eljárási jogok időleges gyakorlására jogosítja fel az azzal eredményesen élő személyt (pl. mulasztás igazolása, kézbesítési kifogás, beavatkozás az érdemi tárgyaláson, stb.).^[38]

Jogkérdések esetén az önhiba hiánya álláspontom szerint nem merülhet fel az *error iuris nocet* szabálya alapján, a jogi képviselő nem hivatkozhat a jogszabályok ismeretének hiányára. Ténykérdések vonatkozásában bizonyosnak mondható, hogy a felkészültség lehetséges legfelső határának a szakkérdések tekinthetők, hiszen az ilyen kérdésekben való nyilatkozattétel megkövetelése azt eredményezné, hogy nem lenne szükség a szakértői bizonyítás szabályozására. Tekintettel ugyanakkor arra, hogy a Pp. egyfelől megköveteli, hogy olyan személy legyen jelen a perfelvételi tárgyaláson, aki az ott tárgyalandó kérdés vonatkozásában kompetens, másfelől pedig lehetőséget biztosít tény- és bizonyítási kérdések vonatkozásában más személyeknek is a nyilatkozattételre, így a tények és bizonyítási indítványok, bizonyítékok előterjesztése vonatkozásában sem lehetséges önhiba hiányára hivatkozni.

Az önhiba hiánya csak az ellenfél olyan cselekményére vagy annak mulasztására, valamint a feleken kívül álló objektív körülményre vezethető vissza, amely a fél nyilatkozattételét az adott perfelvételi tárgyaláson lehetetlenné teszi (pl. fél hirtelen rosszsulléte).^[39] Perjogi szempontból az jöhet számításba, ha olyan

[34] T/11900. sz. törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indokolás a 192. §-hoz.

[35] Balogh, 2021, 745.

[36] Éless, 2018, 841.

[37] BH2014. 181.

[38] Farkas – Kengyel, 2005, 78.

[39] Puskás, 2017, 410–411.

körülmény áll fenn, amely a nem megfelelő felkészülési idő miatt nem teszi lehetővé a felkészült részvételt (pl. nem kézbesítettek egy perfelvételi iratot).^[40] Ezt a bíróságnak minden ügyben külön kell vizsgálnia.

Kérdés ugyanakkor, hogy mennyire szerencsés egyáltalán e tekintetben az önhiba hiányát megkövetelni, hiszen ezzel a Pp. gyakorlatilag a mindentudás követelményét támasztja a féllel szemben – vagy legalábbis azt, hogy egy vagy több olyan személyt állítson ki, aki mindent tud helyette is –, és nem számol azzal az eshetőséggel, hogy lehetnek olyan kérdések, amelyekre lehetetlen felkészülni.^[41] Talán célszerűbb volna az elvárhatóság mércéjét állítani a féllel szemben, különösen azért, mivel ha a felperes keresetet változtat, és erre tekintettel nem lehetséges a halasztás, akkor az alperes védekezéshez való joga sérül.^[42]

3. A fél nyilatkozattételi joga a perfelvételi tárgyaláson [Pp. 191. § (4) bek.]

A Pp. a perfelvételi tárgyaláson – áttörve a főszabály szerinti kötelező jogi képviselőt logikáját – korlátozott előadási (posztulációs) képességet biztosít a félnek, a törvényes képviselőnek és a nem jogi képviselő meghatalmazott számára (e három az alpont alkalmazásában a továbbiakban együtt: felek),^[43] amely a tényállításokra, bizonyítékokra és bizonyítási indítványokra terjed ki [Pp. 191. § (4) bek.].

A Pp. meghatározza, hogy a korlátozott posztulációs képességgel rendelkező személyek milyen jogállás alapján vehetnek részt az eljárásban. A felek nyilatkozattételére nemcsak a jogi képviselő által tett tényállítások tisztázása érdekében, hanem bármely olyan esetben és okból sor kerülhet a perfelvételi tárgyaláson, amikor a bíróság megítélése szerint az indokolt.^[44] A fél szempontjából helyeselhetőnek mondható, hogy a Ppn. alapján a tényállításokkal kapcsolatos nyilatkozatok kikerültek a kereset- és ellenkérelem-változtatás fogalma alól, így a félnek személyes nyilatkozattétele esetén nem kell a keresetváltogatás szabályai szerint előterjesztenie tényállításait. Ez nagyobb teret engedhet a laikusok részvételének.

A 191. § (4) bekezdéstől eltér a 230. §-a szerinti fél személyes meghallgatása, mégpedig a tekintetben, hogy az előbbi nyilatkozattétel a fél joga, az utóbbi meghallgatás elrendelésének szükségessége a bíróság mérlegelésétől függ.^[45] Az is különbség, hogy személyes meghallgatás elrendelése esetén jogi képviselő ilyenkor nem járhat el a fél helyett, míg a 191. § (4) bekezdés esetén a fél a jogi

[40] Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.732/2022/4/II.

[41] Éless, 2018, 841.

[42] Éless – Ébner, 2014, 391.

[43] Udvary, 2021, 131.

[44] Zsitva, 2019, 528.

[45] Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.880/2020/6/II.; Győri Törvényszék 7.P.20.049/2023/6.

képviselő mellett tesz nyilatkozatot.^[46] Természetesen az is lehetséges, hogy a bíróság a perfelvételi tárgyalásra vonatkozólag rendeli el a személyes meghallgatást, amely ugyan a 230. § alapján történik, de a 191. § (4) bekezdés érvényesülését is eredményezi.^[47] Kiemelendő továbbá, hogy a 230. § nem terjed ki a nem jogi képviselő meghatalmazottra.

Bármilyen alapon is tesz nyilatkozatot a fél a perfelvételi tárgyaláson, joga korlátozott. Egyfelől a perfelvételi tárgyaláson csak a tényállítások és a bizonyításra vonatkozó cselekmények vonatkozásában érvényesülhet. A 191. § (4) bekezdésből nem következik, hogy e személyi kört általános, a tényállás és bizonyítás körén túlmutató személyes nyilatkozati jog illetné, ezen rendelkezés alapján sem jogosult a jogi képviselő által már előadottak megismétlésére, a per eldöntése szempontjából nem releváns vagy jogi érvelés körébe tartozó nyilatkozattételre.^[48] Másfelől pedig a nyilatkozattételi jog korláta az is, hogy a bíróságnak ügyelnie kell arra, hogy a tárgyalás ne terjedjen ki az ügygel összefüggésben nem álló körülményekre [Pp. 233. § (3) bek.].^[49]

A bíróságnak a 230. §-ból fakadóan nem kötelezettsége lehetőséget biztosítani a félnek a személyes nyilatkozattételre, hiszen abból kell kiindulnia, hogy a fél a keresetlevélben teljeskörű tényállításokat tett, így nem kell feltételeznie, hogy nem tett teljeskörű nyilatkozatot.^[50] A fél eljárási jogait ezért önmagában nem sérti, ha a bíróság a perben mellőzi a fél személyes meghallgatását azért, mert a per rendelkezésre álló adatait egyébként elégségesnek tartja a jogvita kereteinek a meghatározásához és a jogvita elbírálásához.^[51]

Bár a bíróságnak valóban nem kötelezettsége a fél 230. § szerinti „speciális” megidézése – és ez alapján valóban nem kötelező lehetőséget biztosítani a személyes nyilatkozattételre –, azonban, ha fél a jogi képviselőnek kézbesített idézés hatására megjelenik a perfelvételi tárgyaláson, és a 191. § (4) bekezdés alá tartozó perfelvételi nyilatkozatot kíván tenni, akkor annak előterjesztésének lehetővé tétele álláspontom szerint nem mellőzhető a 191. § (3) bekezdésére tekintettel.^[52] Mindenképpen ajánlatosnak és hasznosnak tartom, hogy a bíróság a felet személyes nyilatkozattételre minden esetben idézze meg a perfelvételi tárgyalásra, hiszen a laikus személyes nyilatkozatából – jogban való járatlanságára és az ebből fakadó pertaktikai képtelenségére tekintettel – gyakran olyan ténykörülmények is kiderülhetnek, amelyeket a jogi képviselők a beadványok-

[46] Pécsi Ítéltábla III.Pf.20.060/2022/5/I.

[47] Virág Csaba szerint a fél személyes meghallgatása a perfelvétel, illetve a kiegészítő perfelvétel során indokolt. Ld. Virág, 2018, 949.

[48] Debreceni Ítéltábla II.Pf.20.182/2023/5/II.

[49] Szegei Ítéltábla III.Pf.20.032/2021/9.; Varga, 2017, 467.

[50] Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.579/2023/5.

[51] BDT2021. 4384.; Pécsi Ítéltábla III.Pf.20.042/2021/6.

[52] A Győri Ítéltábla is kiemelte, hogy szabályszerű idézés ellenére „az alperes döntése volt, hogy nem jelent meg személyesen a perfelvételi tárgyalásokon”, amiből következik, hogy nincs akadálya annak, hogy a fél a Pp. 230. § szerinti idézés hiányában is megjelenjen és nyilatkozatot tegyen. Ld. Győri Ítéltábla II/F.Pf.20.120/2023/6.

ban pertaktikai okokból elhallgattak. A fél személyes meghallgatása tehát mindenképpen az anyagi igazság kiderítését segítheti elő.

A fentiek tekintetében azonban a *contrario* felmerül a kérdés: bár a jogi képviselő távolmaradása esetén elmulasztottnak kell tekinteni a tárgyalást (kivéve, ha a bíróság a Pp. 228. § alapján jár el), szükséges-e a jogi képviselő jelenléte a 191. § (4) bekezdés hatálya alá tartozó perfelvételi nyilatkozatok megtételekor?

A kérdés megválaszolásakor abból kell kiindulni, hogy a bíróság a felek számbavételekor megvizsgálja, hogy megjelent-e a jogi képviselő, valamint azt is, hogy képviseleti jogát szabályszerűen igazolja-e. Amennyiben nem jelent meg, nem igazolja vagy nem járhatna el képviselőként, a tárgyalás elmulasztásának jogkövetkezményeit kell alkalmazni – azt a fél személyes jelenléte nem pótolja^[53] –, feltéve, hogy az idézés szabályszerűsége megállapítható [Pp. 227. § (2)-(3) bek.]. Mivel a félnek a tényállítások és a bizonyításra vonatkozó perfelvételi nyilatkozatok vonatkozásában posztulációs képességgel rendelkezik, ezért ezek tekintetében a jogi képviselő jelenléte nem szükséges a perfelvételi tárgyaláson (például a jogi képviselő a tárgyalás közben elhagyja a tárgyalótermet, és a tárgyalás ezen részén nem vesz részt).^[54]

4. A perfelvételi tárgyalás elmulasztása (Pp. 190. §)

A perfelvételi tárgyalás elmulasztásán belül két tényállást szükséges elkülöníteni: valamennyi fél mulasztását – amely abban is tetten érhető, hogy a jelenlévő fél nem kéri a tárgyalás megtartását –, valamint azt az esetet, amikor csak valamelyik fél mulaszt (és a jelenlévő kéri a tárgyalás megtartását). A miniszteri indoklás szerint az 1952. évi Pp. hatálya alatt a felek mulasztása a tárgyalások elhalasztáshoz és eljárások elhúzódtásához vezetett, amiből következik, hogy „[...] felek megjelenési fegyelme, vagy annak hiánya jelentős mértékben tudja gyorsítani, vagy hátráltatni az eljárást”.^[55] A Pp. a szabadság és felelősség fogalompárból indul ki, hiszen bár a fél szabad belátására van bízva, hogy megjelenik-e a perfelvételi tárgyaláson, de mulasztása nem hátráltathatja a per menetét, a másik fél és a bíróság eljárási cselekményeinek megtételét.^[56] A törvény a korábbi szabályozáshoz képest két szempontból is szigorítja a mulasztás jogkövetkezményeit, hiszen egyfelől korlátozza a tárgyalás megtarthatóságát, másfelől pedig – amennyiben a jelenlévő fél kérelmére a bíróság megtartja a perfelvételi tárgyalást – a mulasztóval szemben számos jogkövetkezményt alkalmaz.^[57]

Már a kodifikáció kezdetén megfogalmazódott, hogy a nem megjelenéshez az társuljon jogkövetkezményként, hogy a bíróság a rendelkezésre álló peranyag

[53] Nyilas, 2022, 455.

[54] Debreceni Ítéletábra I.Pf.20.187/2020/5.

[55] T/11900. sz. törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indoklás a 190. §-hoz.

[56] Puskás, 2017, 405.

[57] Zsitva, 2019, 515.

alapján döntsön, amely irányulhatott volna az eljárás megszüntetésére, a kereket elutasítására vagy annak való helyt adásra, valamint a per további érdemi tárgyalásának kitzúzésére és az annak elókészítése érdekében szükséges további intézkedések megtételére.^[58]

a. Valamennyi fél mulasztása

A Pp. valamennyi fél mulasztása esetére, valamint arra az esetre, ha csak valamelyik fél mulaszt, de a jelenlévő fél/felek sem kérik a tárgyalás megtartását,^[59] hivatalbóli eljárás megszüntetést ír elő [Pp. 190. § (1) bek.; 240. § (1) bek. g) pont]. Ezzel a Pp. gyakorlatilag kötelezővé teszi a tárgyaláson való megjelenést – megkövetelve a felek aktív részvételét –,^[60] összhangban a felek eljárás támoatási kötelezettségével.^[61] Az 1952. évi Pp.-vel szemben arra sincs lehetőség, hogy a felek kérjék a tárgyalás távollétükben való megtartását.^[62] Járásbíróság előtt folyamatban lévő per esetén, amennyiben a fél jogi képviselője nem jelenik meg a per felvételi tárgyaláson, akkor a félnek fel kell hívni a figyelmét a jogi képviselő nélküli eljárásra való áttérés lehetőségére, és az eljárás akkor szüntethető meg – az általános feltételeken túl –, amennyiben ez eredménytelennek bizonyult.^[63] A per felvételi tárgyalás elmulasztása miatt az általános szabályok szerint lehetséges igazolási kérelem benyújtása,^[64] amelynek sikeressége esetén a per felvételi tárgyalást a szükséges keretben meg kell ismételni [ld. Pp. 153. § (4) bek.].

Nem tartom támogathatónak az eljárás megszüntetés mint jogkövetkezmény alkalmazását. A Pp.-nek erre az esetre *de lege ferenda* azt kellene előírnia, hogy a bíróságnak a per felvételt nyomban le kell zárnia, és ki kell tűznie az érdemi tárgyalást vagy át kell arra térnie. A polgári perben a véglegességet a bizonyítási teher – valamint annak a tényállításokra vonatkoztatott párja: az állítási teher –, a *res iudicata* és a perújítás objektív határidejének eltelte biztosítja.^[65] Ebből az következik, hogy csak az a per jogi jogkövetkezmény alkalmas a perelhúzás hatékony megakadályozására, amely e három körülmény valamelyikének bekövetkezését helyezi kilátásba. A perújítás objektív határideje és a *res iudicata* beállta azonban alapvetően attól függ, hogy a fél élt-e a perorvoslati lehetőséggel, vagy éppen ellenkezőleg, azokat kimerítette-e. A perelhúzás megakadályozásának

[58] Éless – Ébner, 2014, 390.

[59] A jelen lévő félnek kifejezetten kérnie kell a tárgyalás megtartását, valamint a mulasztás ténye csak akkor állapítható meg, ha az idézés szabályszerű volt. Puskás, 2017, 405.; Zsitva, 2019, 515.; Éless, 2018, 832.

[60] Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.070/2019/6/II.

[61] Éless, 2018, 832.

[62] T/11900. sz. törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indokolás a 190. §-hoz.

[63] Új Pp. Konzultációs Testület állásfoglalása 66.

[64] Kúria I.Pfv.21.311/2021/24.

[65] Varga, 2018, 7.

eszközei tehát végső soron mindig arra irányulnak, hogy a nem kellő gondossággal eljáró fél vonatkozásában az állítási, illetve bizonyítási teher alkalmazását helyezték kilátásba.

Az eljárásmegszüntetés azonban a fentebb leírt jellemzőkkel nem bír. Bár a Pp. 240. § (1) bekezdés g) pont szerinti megszüntetés esetén a perindítás jogi hatályai elenyésznek,^[66] valamint a felperes számára perköltségviselési vonzattal is jár [Pp. 85. § (1) bek.], de ezek nem akadályai az újabb keresetindításnak, amely során a fél ismét élhet perfelvételinylatkozat-tételi lehetőségeivel. A perfelvétel szükségképpen lezárása ebben az esetben ugyanakkor ahhoz vezetne, hogy a felek mulasztásuk folytán főszabály szerint elzárnák magukat tényállításaik és bizonyítási indítványaik előterjesztésétől, így az egyikük pervesztes lenne, úgy, hogy azokat a fellebbezési eljárásban sem tudná főszabály szerint pótolni.

Megjegyzendő, hogy a Pp.-vel rendelkezéseivel gyakorlatilag egyező szabályozást tartalmaz a Szakértői Javaslat is [168. § (6)-(7) bek.]. Az indokolás emellett kiemelte, hogy a „perfelvételi tárgyalás kiemelt jelentőségére és elmulasztásának súlyos körülményeire tekintettel”^[67] a kézbesítési bizonyítvány tárgyalásig való vissza nem érkezése esetére kötelezően halasztást írt elő [168. § (5) bek.]. Az eljárásmegszüntetés mint jogkövetkezmény ugyanakkor itt eltérő megítélés alá esik, ugyanis a Szakértői Javaslat – a Pp.-vel ellentétben – a főtárgyaláson tágabb körben biztosít lehetőséget tényállítások és bizonyítási indítványok előterjesztésére, valamint azt szubjektív preklúziós rendelkezéssel bástyázza körül [179. § (3) bek. – részletes elemzését ld. a következő fejezetben]. Ebből kifolyólag a perfelvétel lezárásának lehetősége nem bírna visszatartó erővel.

b. Valamelyik fél mulasztása

Valamelyik fél mulasztása esetén a miniszteri indokolás szerint, amennyiben a jelen lévő fél kéri a tárgyalás megtartását, „a tárgyalást lényegében úgy kell megtartani, mintha azon a mulasztó is jelen volna, mivel mulasztásával saját felelősségére önmagát zárta el attól, hogy a tárgyaláson a többi fél perbeli cselekményeit, nyilatkozatait megismerje, arra reagálhasson”.^[68] A mulasztó az eljárás menetének alakítását a jelenlévő fél „kezébe teszi le”, mivel a perfelvételt az ő nyilatkozatai nélkül is le lehet folytatni és le lehet zárni.^[69] A féllel szemben a perfelvételi tárgyalás mulasztásához fűződő jogkövetkezmények mellett más jogkövetkezmény, például pénzbírság, nem alkalmazható.^[70]

A bekezdés a) és b) pontja vonatkozásában kiemelendő, hogy mivel azok gyakorlatilag megegyeznek a Pp. 203. § (2) bekezdés rendelkezéseivel, amelynek

[66] Éless, 2018, 832.

[67] Szakértői Javaslat, 330.

[68] T/11900. sz. törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indokolás a 190. §-hoz.

[69] Éless, 2018, 832.

[70] Fővárosi Ítéltábla 17.Pf.20.667/2022/7.

elemzését korábbi tanulmányomban már megtettem,^[71] tehát ugyanúgy hatályon kívül helyezendők feleslegességük folytán. Eljárásjogi szempontból ezek tehát ideiglenes igazságnak tekintendők. Az a) és b) pont vonatkozásában feleslegesnek mondható a 223. § (3) bekezdésében foglalt azon utaló szabály, hogy az érdemi tárgyalást elmulasztó fél tekintetében a 190. § (2) bekezdésének rendelkezéseit az érdemi tárgyalásra alkalmazni kell, tekintettel arra, hogy a 190. § (2) bekezdés által kilátásba helyezett jogkövetkezmények rögzülnek a perfelvétel lezárásával. Az a) pont egyébként is ellentétes a 192. § (1) bekezdés a) pontjával, hiszen előbbi szerint úgy kell tekinteni, hogy az alperes a tárgyaláson megtett jogállítást nem vitatja, ezzel szemben az utóbbi erre az esetre kötelező halasztást rendel.^[72]

A Szakértői Javaslat is hasonlóan szabályozta a kérdést [168. § (3) bek. a) pont], azzal a különbséggel, hogy külön kitér arra is, hogy a mulasztó fél nem élvezi a bíróság anyagi pervezetésének előnyeit,^[73] így úgy kell tekinteni, hogy a bíróság kérdéseire nem kíván válaszolni, tájékoztatásait, figyelmeztetéseit, felhívásait tudomásul veszi, a korábban előadottakon kívül egyéb tényállítása, jogállítása, kérelme és indítványa nincs [168. § (3) bek. b) pont]. E szabályozás jelenik meg a 190. § (2) bekezdés c) pontjában is, hiszen ilyenkor a fél elesik a bíróság által a tárgyaláson teljesítendő eljárási cselekményektől.^[74] A bekezdés c) pontja lényegében egy közlési fikciót tartalmaz, amely alapot ad a perfelvétel d) pont szerinti lezárásához. A perfelvételi tárgyalás mulasztása esetén – amennyiben halasztásra kerül sor – leginkább a 192. § (1) bekezdés a) pontja jöhet számításba.

A jogalkotó a szabályozást sokkal egyszerűbben is megoldhatta volna, a mulasztás jogkövetkezményeit az általános szabályok megfelelően rendezik, a tárgyalást ezek alapján le lehet folytatni a 190. § (2) bekezdés nélkül is. Egyedül a c) pont fenntartása lehet indokolt, hiszen a perjog az adott vélelmek és ideiglenes igazságok lefektetése nélkül is megfelelő kereteket ad az eljárás lefolytatásához, tudva valótlan csak akkor lehet alkalmazni, ha a jogalkotó azt külön lefekteti. Ha a perfelvételi tárgyalást el kell halasztani, akkor az arra való felhatalmazás úgysem a d) ponton alapszik, ha pedig a bíróság le kívánja zárni, akkor ehhez nincs szükség a d) pont szerinti rendelkezésre.

VI. ÖSSZEGRÉS

A tanulmány legfontosabb megállapításai az alábbiak szerint foglalhatók össze:
1. A perfelvételi tárgyaláson a Pp. 191. § (3) bekezdése alapján bármilyen

[71] Szívós, 2022, 68–69. Különösen igaz ez amiatt, hogy a kétféle mulasztási tényállás (illetve azok bizonyítási eljárásban megjelenő szabályai) gyakran együtt fordul elő. Ld. különösen Fővárosi Ítéltábla I.Pf.20.504/2023/4.; Győri Ítéltábla I.Pf.20.140/2021/4.; Pécsi Ítéltábla III.Pf.20.003/2021/8.

[72] A Civilisztikai Kollégiumvezetők 2019. április 15-ei Országos Tanácskozásának 13. állásfoglalása.

[73] Szakértői Javaslat, 330.

[74] T/11900. sz. törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indokolás a 190. §-hoz.

perfelvételi nyilatkozat előadható, a „szükséges körben” fordulat csak az anyagi pervezetés terjedelmét határozza meg. A félnek a perfelvételi nyilatkozat előadásakor ugyanakkor a Pp. 183. § (5) bekezdés szerinti pénzbírsággal kell számolnia, ha az adott perfelvételi nyilatkozatot korábban, perfelvételi iratban vagy perfelvételi tárgyaláson előadhatta volna.

2. Az előkészítő tárgyalás a főtárgyalási modellben többféle funkciót is betölthet, a magyar perrendtartás tekintetében ez ugyanakkor korlátozottan érvényesül, amelynek az a legfőbb oka, hogy a Pp. főszabály szerint tiltja a bizonyítás lefolytatását a perfelvétel körében. A 183. § (3) bekezdés ugyanakkor lényegében *lex imperfecta*, ugyanis az ennek ellenére lefolytatott bizonyítás nem ad alapot a 381. § szerinti hatályon kívül helyezésre, valamint a törvény az előzetes bizonyításra is lehetőséget biztosít. *De lege ferenda* ezért indokoltnak mutatkozik a bizonyítás generális lehetővé tétele a perfelvétel során.

3. A perfelvételi tárgyalás valamennyi fél általi elmulasztása esetére a Pp.-nek jogkövetkezményként *de lege ferenda* a perfelvétel nyombani lezárását és az érdemi tárgyalás kitűzését kellene előírnia. Csak olyan eszköz bír ugyanis kellő elrettentő erővel a perelhúzás ellen, amelyik az állítási/bizonyítási teher alkalmazásához, ezen keresztül pedig ítélethez – és végső soron *res iudicatához* – vezet.

4. A feleket a tényállítások és bizonyítással kapcsolatos előadások vonatkozásában posztulációs képesség illeti meg, így, ha a perfelvételi tárgyaláson az e körbe tartozó nyilatkozatokat kíván megtenni, a tárgyalás e részén a jogi képviselő jelenléte nem szükséges a kötelező jogi képviselő főszabálya ellenére sem.

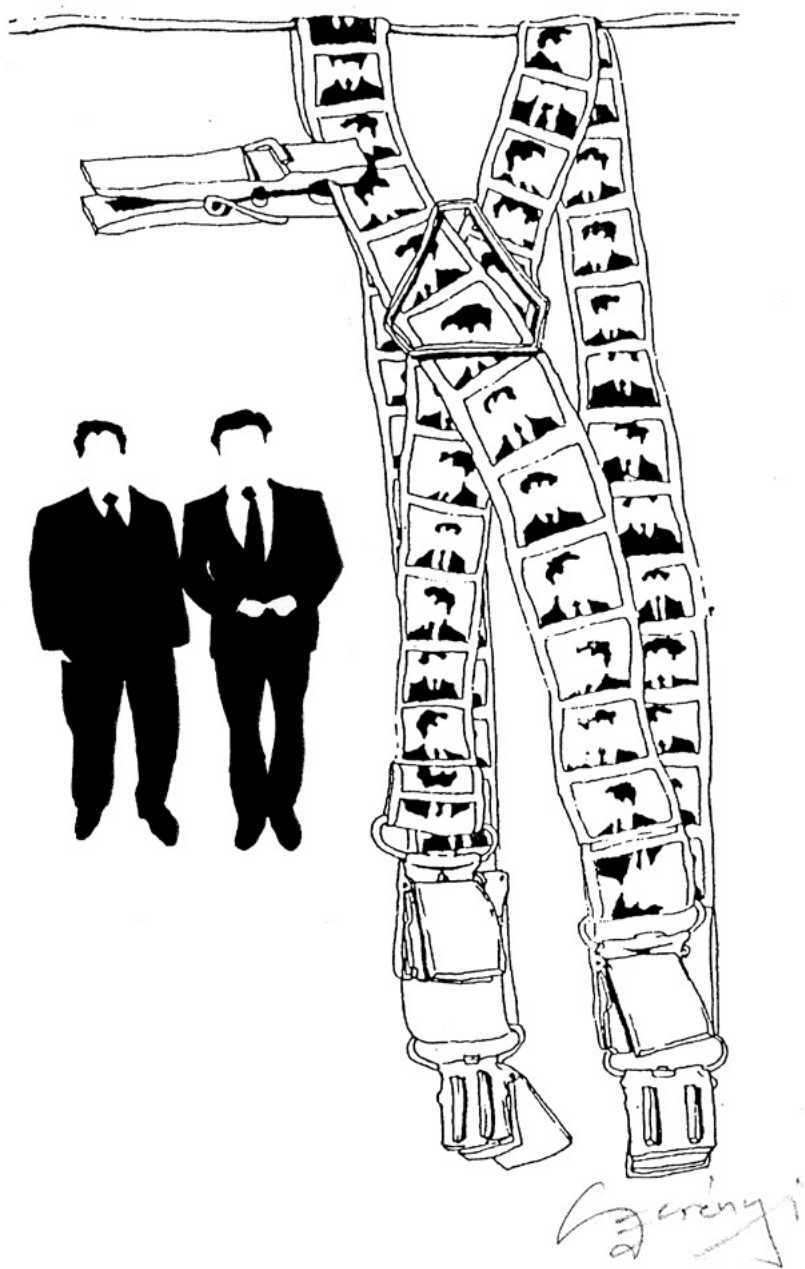
IRODALOM

- Bartha Bence (2022): *A tárgyalási szerkezet változásainak hatásai a polgári perben*. Közjegyzői Akadémia Kiadó, Budapest.
- Éless Tamás (2017): A tárgyalás szerkezete, perfelvétel, perhatékonyság. In: *Közjegyzők Közlönye*. 2017/5. sz.
- Éless Tamás (2018): Perfelvételi szak. In: Varga István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III*. HVG-Orac, Budapest.
- Éless Tamás – Ébner Vilmos (2014): A percezúra – az érdemi tárgyalás előkészítése. In: Németh János – Varga István (szerk.): *Egy új polgári perrendtartás alapjai*. HVG-Orac, Budapest.
- Kengyel Miklós (2014): *Magyar polgári eljárásjog*. Osiris, Budapest.
- Király Lilla (2019): *Gyorsabb, egyszerűbb, olcsóbb, hatékonyabb? Az új magyar polgári perrendtartás általános rész osztott perszerkezetének hatékonysági elemzése*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
DOI: <https://doi.org/10.1556/9789634541905>.
- Kiss Daisy (2010): A tárgyalás. In: Németh János – Kiss Daisy (szerk.): Németh János – Kiss Daisy (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata 1*. Complex, Budapest.
- Nyilas Anna (2022): Professzionális pervitel a perhatékonyság szolgálatában – a jogi képviselő részvételének hatása a permenetre. In: *Magyar Jog*. 2022/7-8. sz.
- Puskás Péter (2017): Perfelvételi szak. In: Petrik Ferenc (szerk.): *Polgári eljárásjog. Kommentár a gyakorlat számára I*. HVG-Orac, Budapest.

- Szivós Kristóf (2019): A perkoncentráció alapvető jellegéről. In: Erdős Csaba (szerk.): *Doktori Műhelytanulmányok 2019*. Gondolat, Budapest.
- Szivós Kristóf (2022): Az eventualitás elvének hatásai a perfelvételi nyilatkozatok előterjesztésére. In: *Magyar Jog*. 2022/2. sz.
- Udvary Sándor (2021): Az első Pp. novella hatása az elsőfokú eljárásra. In: *Jogtudományi Közlöny*. 2021/3. sz.
- Varga Edit (2017): A perfelvételi és az érdemi tárgyalási szakban alkalmazandó közös rendelkezések. In: Petrik Ferenc (szerk.): *Polgári eljárásjog. Kommentár a gyakorlat számára I*. HVG-Orac, Budapest.
- Varga István – Éless Tamás (szerk.) (2016): *Szakértői Javaslat az új polgári perrendtartás kodifikációjára*. HVG-Orac, Budapest.
- Varga István (2018): Preambulum. In: Varga István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III*. HVG-Orac, Budapest.
- Virág Csaba (2018): Pp. 230. §. In: Varga István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III*. HVG-Orac, Budapest.
- Völcsy Balázs (2020): A perfelvételi szak jogértelmezési kérdései. In: *Magyar Jog*. 2020/6. sz.
- Zsitva Ágnes (2019): Perfelvételi szak. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartáshoz*. Wolters Kluwer, Budapest.

ÍTÉLETEK JEGYZÉKE

- BDT2021. 4384.
- BDT2024. 4743.
- BH2014. 181.
- Debreceni Ítéletábla I.Pf.20.137/2021/6.
- Debreceni Ítéletábla I.Pf.20.187/2020/5.
- Debreceni Ítéletábla II.Pf.20.182/2023/5/II.
- Fővárosi Ítéletábla 1.Pf.20.504/2023/4.
- Fővárosi Ítéletábla 17.Pf.20.667/2022/7.
- Fővárosi Ítéletábla 2.Pf.20.070/2019/6/II.
- Fővárosi Ítéletábla 2.Pf.20.732/2022/4/II.
- Fővárosi Ítéletábla 2.Pf.20.880/2020/6/II.
- Fővárosi Ítéletábla 9.Pf.20.579/2023/5.
- Győri Ítéletábla I.Pf.20.140/2021/4.
- Győri Ítéletábla II/F.Pf.20.120/2023/6.
- Győri Törvényszék 7.P.20.049/2023/6.
- ÍH2019. 98.
- Kúria I.Pfv.21.311/2021/24.
- Pécsi Ítéletábla III.Pf.20.003/2021/8.
- Pécsi Ítéletábla III.Pf.20.042/2021/6.
- Pécsi Ítéletábla III.Pf.20.060/2022/5/I.
- Szegedi Ítéletábla III.Gf.30.013/2022/4.
- Szegedi Ítéletábla III.Pf.20.032/2021/9.

Szerényi Gábor grafikája